

CHKD JAN 16 1969

NEW YORK PUBLIC LIBRARY
DIV. S
GRAND CENTRAL STA. BOX 2231
NEW YORK 17, N.Y.

CHKD JAN 16 1969

VIENTYBE

The Oldest Lithuanian Newspaper in the World

82 M. 20 N.

192 Highland Boulevard
Brooklyn, N. Y. 11207

1968 M. GRUODŽIO (DECEMBER) 20 D.

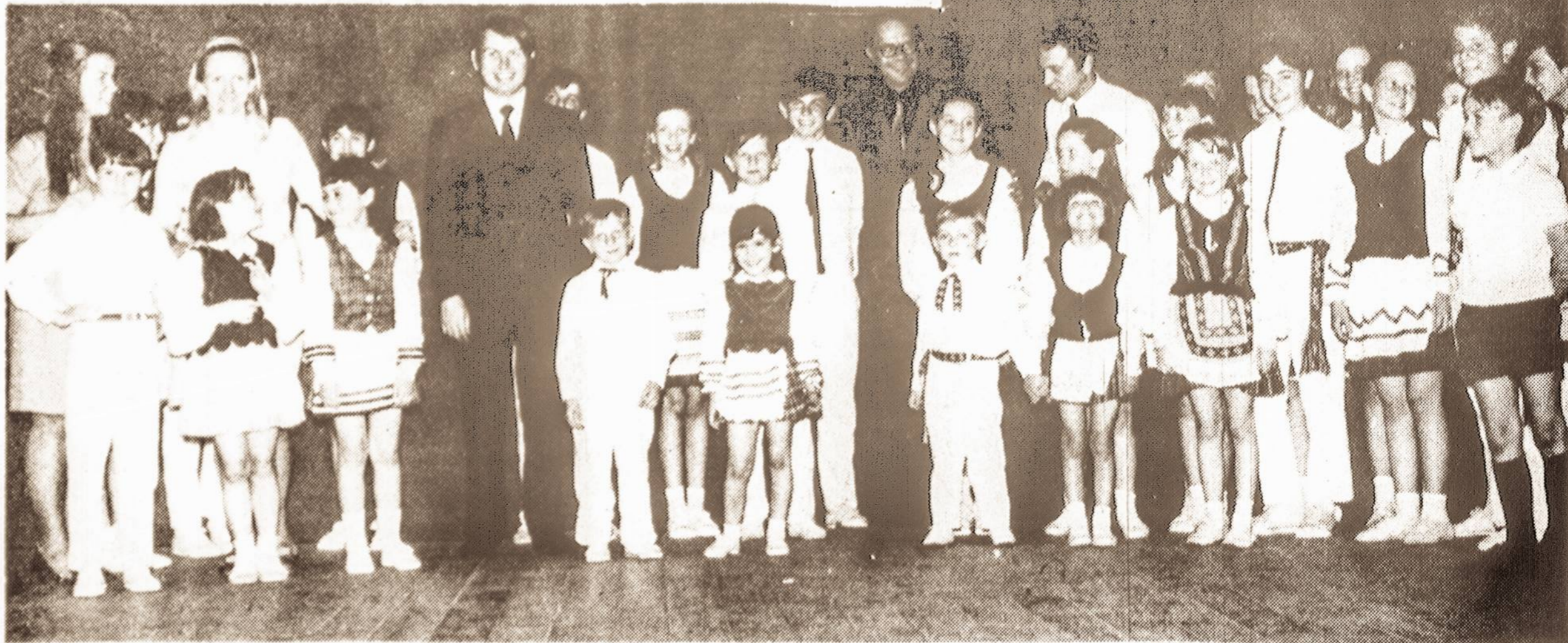
Telefonas:
Applegate 7-7257

KAINA 20 C.

KALĖDOS VILNIUJE. BERNARDINŲ BAŽNYČIOS FASADO FRAGMENTAS.

LIETUVIAI PASAULYJE

Amerikos lietuviai menininkai - solistė A. Stempuzienė, muz. D. Lapinskas ir akt. L. Barauskas su Atžalynu ir jo vadovais, stud. H. Levanavičium ir Audra Deveikyte Argentinos, Buenos Aires, Avellanedos Lietuvių salėje š. m. Japkričio 5 diena, Atžalyno surengtose svečių pagerbtuvėse. Nuotraukoje - svečiai ir pobūvio dalyviai.

P. Ozinsko nuotrauka

LINKSMŲ ŠVENČIŲ IR
LAIMINGŲ NAUJŲJŲ METŲ!

John Orman Agency

110-04 JAMAICA AVE. RICHMOND HILL, N. Y.

SU ŠVENTĖMIS IR NAUJŲJŲ METŲ PROGA SVEIKINA

ADVOKATAS C. A. VOKET (VOKIETAITIS)

41-40 74th STREET
JACKSON HEIGHTS, N. Y.

DŽIAUGSMINGŲ ŠVENČIŲ
IR LAIMINGŲ NAUJŲJŲ METŲ!

Knight Cap

RESTORANAS

810 Chestnut Street

Philadelphia

AUGUST TRAUN, Savininkas

LINKSMŲ ŠVENČIŲ IR LAIMINGŲ NAUJŲ METŲ!

Winter Garden Tavern Inc.

VYTAUTAS BELECKAS, Savininkas

1883 MADISON STREET, BROOKLYN 27, N. Y.

1969 metų Litanus žurnalo redaktoriai

LITUANUS FONDACIJA š. m. gruodžio 16 d. pakvietė dr. K. Skrupskelį ir dr. Ant. Klimą redaguoti Litanus žurnalą. Abudu jaunosios kartos akademikai yra profesoriai ir aktyvūs lietuvių visuomenės veikėjai.

Litanus Fondacija širdingai dėkoja 1968 m. redakcijos kolektyvui: dr. A. Matuliui, dr. T. Remeikiui, dr. A. Sužiedeliui ir dr. B. Vaškeliui už jų įdėtą darbą ir uolų bendradarbiavimą. Fondacija ypatingai reiškia viešą padėką vyriausiam redaktoriui dr. T. Remeikiui, kuris per penkis metus redagavo ir rūpinosi Litanus

žurnalo reikalais. Tikimės, kad dr. T. Remeikis ir toliau visokeriopai rėms Litanus žurnalą ir Fondacijos uždavinius.

Visiems skaitytojams, rėmėjams ir visai lietuvių visuomenei linkime linksmų Kalėdų, o Naujieji 1969 metai teatneša mūsų tautai vienybę ir tepriduoda naujos energijos kovai už Lietuvos laisvę ir nepriklausomybę.

Geriausia dovana 1969 metams yra Litanus žurnalo prenumerata. Siųskite savo prenumeratos mokestį \$5.00 adresu: Litanus, P. O. B. 9318, Chicago, Illinois 60690.

TRUMPAI IŠ VISUR

Kanadiečių Gyvatarui į Europą siųsti visuomenė sudėjo tiek aukų, kad liko perviršis nuo \$1,500 iki \$1,800 (galutinės sąskaitos dar nesuvestos). Dėl tų likučių dabar pradeda ginčytis. Daugiausia pretenzijų reiškia Hamiltono apylinkės bendruomenė. Visiems betgi aišku, kad aukos buvo siunčiamos Gyvatarui lietuvių atstovauti Prancūzijoje, o ne bendruomenei.

P. Lelis iš Toronto praneša, kad metams baigiantis Kanados Lietuvių Fondas pasiekė 300 narių skaičiaus. Fondas užsibrėžęs surinkti bent \$100,000 ir pageidauja gauti dar 300 narių.

Feliksas Skrinkas iš Vancouver, Britų Kolumbijos, piešia paveikslus ir dalyvauja parodose. Lietuvoje buvo vaistininku.

VISIEMS LIETUVIAMS LINKIME LINKSMŲ ŠVENČIŲ
IR LAIMINGŲ NAUJŲJŲ METŲ!

DALIA IR ALBERTAS RADŽIŪNAI
Savininkai

SILVER BELL
BAKING CO.

36-38-40 STAGG STREET
Brooklyn, N. Y. 11206

VIENYBĖ, 1968 m. gruodžio 20 d.

Lietuviškoje Chicagoje

MIRĖ RAŠYTOJAS B. BABRAUSKAS

Gruodžio 13-tą, penktadienį, Cicerijoje, prie Chicago nuo širdies smūgio mirė 58 m. Benediktas Babrauskas. Mirė vietoje, labai nesimboliškai, savo kaimyninėje šv. Antano taupomojoj kasoj, bekeisdamas savaitės uždarbio čekį.

Būdinga Babrausko gyvenimui buvo ne pinigai, o kultūrinė veikla. Jis rašytojas, mokytojas, publicistas, kritikas, Vienybės ir keliolikos kitų lietuviškų laikraščių skaitytojas.

Kiekvieno žmogaus mirtis sukrečia artimuosius, bet Babrausko -- sukrėtė visą Lietuvos visuomenę. Gal dėl to, kad visuomenė buvo jam artima, o jis jai. O, kiek daug žmonių pasigėso jo skardaus, kaip kulkosvaids balsu.

Velionis buvo vienas geriausių lietuvių kalbėtojų, o tokių nedaug yra. Kalbėdavo jis kaip iš knygos, bet kokia tema, vis skubėdamas ir tarytum bijodamas, kad negalės visko išsakyti.

- Ne taip greitai, Beny, -- dažnai bandydavo jį sustabdyti jo gyvenimo draugė poetė G. Tulauskaitė-Babrauskienė.

Bet Benio niekas negalėjo sulaukyti nei kalboje, nei darbe. Šimtams lietuviškų lituanistinių mokyklų lankytojų Chicago apylinkėje jis buvo įdomus ir geras lietuvių kalbos ir literatūros mokytojas.

- O kaip mes jo laukdavome, -- prisimena viena jauna ponė. -- Jis taip gražiai mokėdavo pasakoti.

- Tu mums buvai labai geras, tikrai tėviškas, -- patvirtino iš Vietnamo grįžęs jo mokinys K. Paulauskas atsisveikinimo akademijoje gruodžio 16 Vasario laidojimo koplyčioje.

Toje pačioje akademijoje Rašytojų sąjungos centro valdybos pirmininkas A. Baronas apžvelgė velionies literatūrinį kelią. Jis ypač įvertino jo tūkstantį ir vieną kritikos straipsnių periodikoje, kuriuose miręs kritikas rasdavo gerą kiekvieno rašytojo darbuose.

Velionis pats yra ilgai buvęs rašytojų sąjungos pirmininkas.

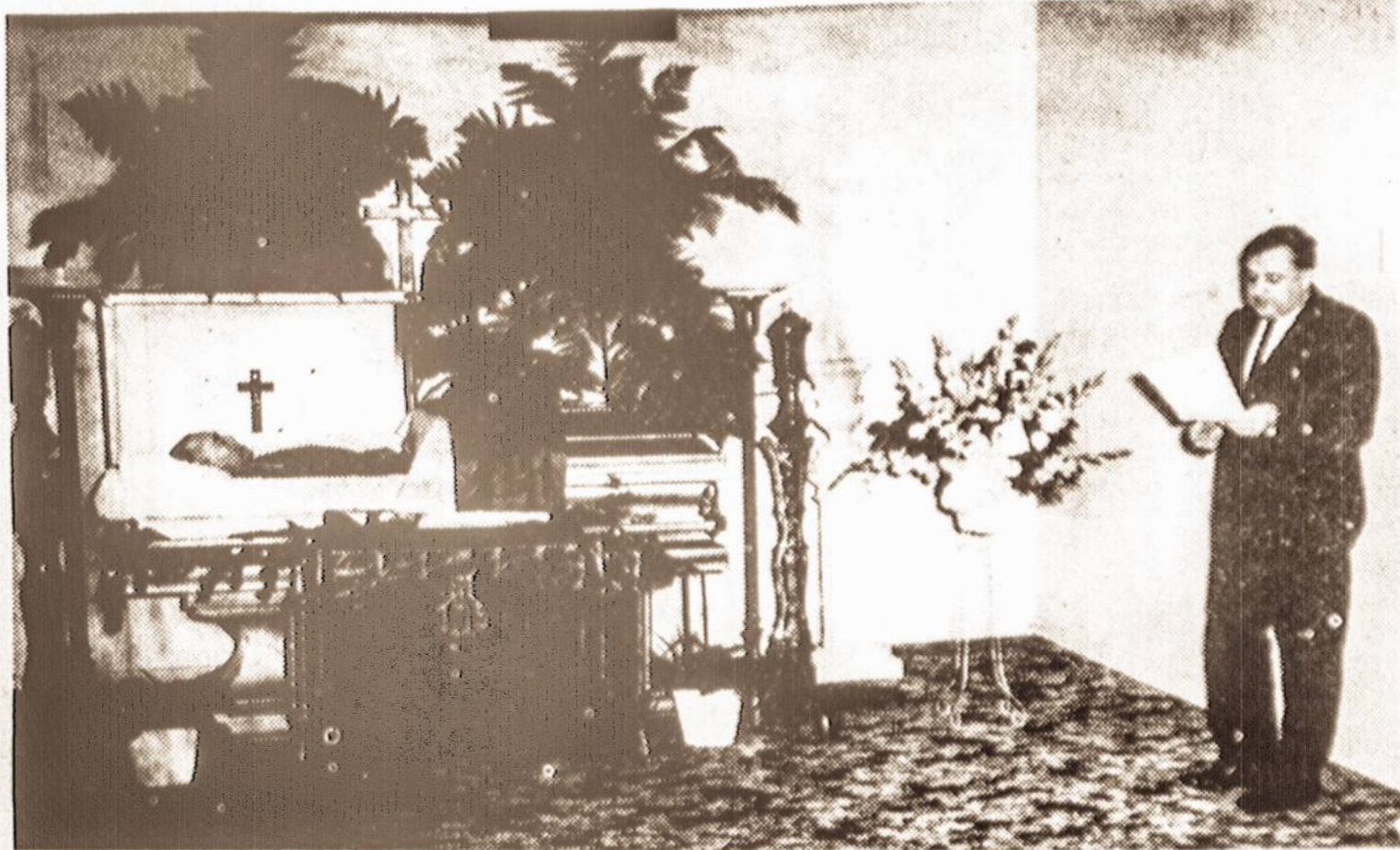
Babrauskas pats yra autorius: "Eileraščių krautuvės" (1931), "Lietuvių literatūros istorijos" (1932), "Rašoma taip, o rašysim kaip?" (1933) ir "Kirčiavimo taisyklių" (1939). Jis taip pat suredagavo lietuvių literatūros antologiją Vokietijoje "Lietuvos keliu" (1948).

Po Barono kalbėjęs Chicago Aukštesniosios lituanistinės mokyklos vicedirektorių Serapinas taip pat įvertino velionies pedagoginę veiklą. Šioje mokykloje Babrauskas direktoriavo keliolika metų. Ilgą laiką dėstė lietuvių kalbą ir literatūrą tokioje pat Cicerio mokykloje. Veltui Babrauskas ilgą laiką propagavęs lietuviškos gimnazijos steigimą Amerikoje.

Ateitininkų vardu žodį tarė V. Kuprys, pasakydamas, kad Babrauskas buvo "žmogus gyvenęs prasmingai, lietuvis ne žodžiais, o darbais".

Visi kalbėtojai išskėlė mirusiojo fenomenalią atmintį, enciklopedines žinias ir erudiciją.

Bernardas Brazdžionis, mirusiojo bėčiulis, esą pasakęs, kad jis Babrauską vertinąs kaip tam tikrų žinių šaltinį daugiau už "Lietuvių enciklopediją".

PASKUTINIS ŽODIS. - Rašytojų Sąjungos pirmininkas A. Baronas prisimena savo kolegą karste B. Babrauską Vasario laidojimo koplyčioje, Cicerijoje, prie Chicago, gruodžio 16 dieną.

Foto V. Zalatorius

Akademiją pravedė Cicerio apylinkės Bendruomenės pirmininkas G. Valentinas.

Babrausko kaip publicisto plunksna buvo tokia pat aštri ir įdomi kaip ir jo kiti raštai. Jis tai per Draugą, tai per Lietuvos dienas periodiškai vanodavo dabartinę politinę prispaudą Lietuvoje, aptardavo čionykštės lietuvių literatūros darbus ir lūkesčius. Jis buvo visur vienodai logiškas, skambus ir optimistiškas.

Nors Babrauskas kaip veikėjas buvo aiškios katalikiškos pakraipos, jo draugai ir gerbėjai buvo visi lietuviai,

o priešai nežinomi. Nežiūrint savo temperamentingo būdo ir pasaulėžiūros, jis visuomet liko džentelmenu, gerbiančiu kitų nuomonę, pasiruošusiu kitaip galvojanti išklausti. Jis niekad nekrypo iš aukščiausių kultūringo žmogaus elgesio normų. Gal tik vienus savo tau-

tos pavergėjus pliekė jis be rezervų.

Zinia, kad kai toks žmogus miršta, jis palieka spragą, kurios nieks greitai negali užpildyti.

Normaliame tautos gyvenime tokį sulą ilgainiui pakeičia nauji talentai, iš naujos kartos. Tačiau emigracinis lietuvių gyvenimas nėra normalus. Dalelė jo miršta nebegrižtamai su kiekvienu Beniu Babrausku. Prieauglio kaip ir nera. Be tokių žmonių mūsų kultūrinis gyvenimas greit grįš į piliečių klubus prie taverių.

- Ką daryti?

- Taupyti ir taisyti sveikata, dirbti Lietuvos labui ir ... laukti stebuklo.

Babrauskas tikrai sutiktų su pirmais dviem patarimais.

Jis be našlės dar paliko sūnų Vytenį, kuris ruošiasi daktarui.

Palaidotas Chicago šv. Kazimiero lietuvių kapinėse saulėtą gruodžio 17-tos rytą.

V. ZALATORIUS

Benys Babrauskas, publicistas ir pedagogas, buvęs Lietuvos Rašytojų Draugijos pirmininkas, su savo sūnumi Vyteniu.

Foto E. Sulaičio

Vienybės specialų sporto priedą „Žygis į Lietuvą“ galima gauti pas Vienybės atstovą ir redaktorių Chicagoje Edvardą Sulaitį, 1911 S. 49th Ave., Cicero, Ill., 60650. Tel. OL 6-1357.

Chicago lietuviai dalyvavę atsisveikinime su B. Babrausku.

Foto V. Zalatorius

VIENYBĖ

The oldest Lithuanian newspaper in the world was established by Juozas J. Paukštas in 1886. It is published bi-weekly by Valerie Tysliava and Jonas Valaitis at 192 Highland Blvd., Brooklyn, N. Y. Telephone Applegate 7-7257. Editor: Jonas Valaitis; Managing Editor: Valerie Tysliava; Senior Editor: Vytautas Širvydas; English Editor: Demie Jonaitis; Associate Editor: Edwardas Sulaitis. Entered as Second Class Matter October 23, 1907, at the Post Office in Brooklyn, N. Y. Subscription rate: \$7.00 for one year. Advertising rates on application. All rights reserved and no part of this newspaper may be reproduced without the consent of the Publishers. All manuscripts are subject to editing.

mes

vytautas širvydas

Prieš Kalėdas ir Velykas komisarai Lietuvoje, paprastai, paveda kuriam nors profesorius parašyti mokslu pagrįstą straipsnį apie žmogaus sielą, kuriuo būtų įrodoma būk pasaulyje nėra sielos, o vien tik tėra medžiaga, kurioje veikia "nieko be priežasties" taisyklė.

Iš kurios priežasties ši taisyklė atsirado (tikintieji tiki, kad tik iš Dievo), draugams profesoriams draudžiama tai svarstyti, nors krašto konstitucija ir leidžia išsireikšti.

Žmonija, kurios įvairios tikybinės sektos ir tautos tūkstančiais metų tikėjo įvairius dievus, girdi, klydusi ir svaigusi "opiumu".

Šiomet uždavinys tam "opiumui" įrodyti klaidingu galvojimu teko būdinga pavarde profesorius Gaidžiui, kuris Vilniaus Tiesoje ir pragydo, būk:

— Aukštųjų nervų fiziologijos pasiekimai, širdžių persodinimai, žmonių po tariamos 'mirties' atgaivinimai ligoninėse, ir daugelis kitų mokslo suradimų" (kurių, deja, draugas profesorius neišvardina) "nepalieka pagrindo religingai nemarios sielos sąvokai."

*****

Aukštųjų nervų fiziologija kažin ar įtikinančiai patenkins Lietuvos akademinio jaunimo ir protaujančiosios inteligentijos klausimus:

— Kam žmogus gyvena? Kodėl džiugiai kenčia ir miršta už idealus? Kodėl myli tėvynę, o nekenčia komunizmo, kodėl sielojasi artimais, aukojasi ne sau bet kitiems? Kodėl žuvis ieško kur giliau, žmogus kur geriau? Kodėl pasaulyje yra pikto?

Profesorių Gaidžių mokslingieji aiškinimai nepatenkina didrusių jaunimo ir inteligentijos, nes Londone rytų Europos temomis rašąs žurnalas Survey, savo didrusių viešosios ir pogrindžio literatūros apžvalgoje, įrodo į ją sugrįžimą Dievo ir sielos sąvokų. Sako, kad joje viešpatauja ne dialektinio materializmo bet tiesiog tikėjimiškos nuotaikos.

Lietuvos šviesuomenė daugeliu atžvilgių inteligentiškesnė už didrusių (poetas Voznesenskis, kai nori laisviau kurti, sako, važiuojąs į Rygą), nes, neremia didrusių šovininistinio imperializmo, todėl, be abejo, nepasitenkins draugo prof. Gaidžio aukštųjų nervų fiziologija, aiškinti pakilesnes lietuvių vidaus nuotaikas Kalėdų švenčių metu.

*****

Savo gyvenime ne vienas apsišvietęs lietuvis sprendė Dievo ir sielos klausimą. Ta tema, rodos, kun. Prunskis net knygą parašė.

Įdomu, dar ir tas kad V. Tauras-Vidikas viešai dirbo komunistų laikraščio Laisvė redakcijoje, o paslaptomis buvo praktikuojąs katalikas.

Atsiminimuose kanauninkas poetas Vaitkus apibūdino susitikimą Kaune su Lenkijoje gyvenusiu rašytoju Herbačiausku, kuris parašė knygą Dievo šypsenos, kurioje ne viskas buvo pagal katekizmą.

Kanauninkas prikišo:

— Kam bluzniji prieš Dievą?

Herbačiauskas atsikirto:

— Ne bliuzniju, bet bylinėjusi kaip Senojo įstatymo pranašai. Aš Dievą tikiu, tik pikta ir skaudu,

Tęsiama 5 psl.

Gianakalis

IŠ KAIRĖS IR IŠ DEŠINĖS

LAISVINIMAS PASKAITOMIS

Chicagoje vyksta reikšmingas paskaitų ciklas: Lietuvos reikalu pasisako mūsų veiksmų atstovai. Geriausią išspūdį padarė gen. konsulas dr. P. Daužvardis.

Daužvardis naujų tiesų nedėstė, bet stipriai dokumentais ir teise įrodė, kad Lietuvos okupacija yra neteisėta, o mes turime pareigą veikti, kad nepriklausomybė būtų atstatyta. Tai jau tiek išsipykusios kalbos, kad daug kas ir nuo lietuviško veikimo šalinasi vien norėdamas tuščiapliauškiško patriotizmo išvengti. Dr. P. Daužvardis su tokia nusibodusia tema mokėjo būti ir įdomus ir šviežias. Aštuoniuose punktuose jis išdėstė ir programą, kurios vykdymu turėtų užsiimti išeiviai. Daugiausia jis kreipia dėmesio į kantrų ir pastovų mums prieinamomis priemonėmis veikimą į kitataučius, jų visuomenę ir valdžią. Dabar jau į skaudulį išaugusi ryšių su tėvyne problema dr. P. Daužvardžio veik neužsimenama. Vadinas, visi sąžiningai dirbsime tėvynės labui, tai tokių ginčų, kaip ryšiai, neteks turėti. Tam tikra prasme, tai labai įdomi ir vertinga pažiūra.

Dr. P. Daužvardžio teoretinių išvedžiojimų apie Lietuvos okupacijos neteisėtumą silpna vieta yra ta, kad jis, kaip ryšių su tėvyne klausimo, taip ir čia nepastebėjo, jog tarptautinė teisė yra maždaug tarptautinės diplomatijos kūrinys ir įrankis. Va, čia nepamirština, kad ta diplomatija mėgsta kilnias priedangas, bet veikia labai grubiai savanaudiškai. Lietuvos ir visų kitų Baltijos valstybių klausimui užtektų vieno neilgo posėdžio kokioje tarptautinėje konferencijoje. Bet to posėdžio jau dešimtmečius laukiame ir dar vis nežinome, ar ne vieno garsaus politiko kilnūs mums kartais reišiami jausmai ir tarptautinės teisės normos kada nors į Baltijos valstybių reikalo svarstymą iš esmės kada nors nuves. Atrodo, tai supranta ir dr. P. Daužvardis. Bent jo programa su šia aplinkybe suderinta.

Skaitė ir ALTo pirm. E. Bartkus. Prisunkė štai kokio skystimo (saldaus ir silpnas galvas svaiginančio): "Nemuno ir Dubysos kraštui laisvės aušra ne už kalnų". Kai žmogus šitaip prabyla, tai kyla daug labai nekokių klausimų: ar jis pats kvailas, ar visuomenę laiko kvaila, ar gal iš tiesų Bolševikijos sugriuvimas jau čia pat. Pakvipo senu dvidešimties metų Unros direktorium, šiek tiek atsiduoda Sidzikausku, prarūgusių barščių skonis. Bet E. Bartkus apie laisvę "ne už kalnų" ir nekalbėjo, — jis kalbėjo apie ... išeivių ryšius su kraštu. Atrodo, ne į temą. Blogiausia, kad ir apie ryšius E. Bartkus neturėjo ko pasakyti, už tai pasitenkino nugirstais pažįstamų atsitikimais ir Vaitiekūno brošiūros atpasakojimu.

E. Bartkui ryšių su tėvyne klausimas tiek įgriso, kad jis prašo paliaubų. Mūsų atsakymas toks: reikia ne paliaubų, bet E. Bartkaus ir visų kitų "veiksmų" besąlyginės kapituliacijos. Jų pozicija jau pralošta, jie galėtų dabar jau bent tuo nusipelninti, kad galėtų liautis erzeli kėlę. Jiems paguosti ir nuraminti galime atkreipti dėmesį į tokį reiškinį, kad ryšių su tėvyne šalininkai ir vykdytojai patys tėvynės Lietuvos išduoti nesirengia.

Šiaip tai Maskvos pataikūnai prieš lietuvių tautą nėra daugiau nusidėję už tuos Vakarų veikėjus, kurie posėdžiauja, niekus plepa, tuščiai leidžia laiką ir pinigus, kurie nenuveikia nieko reikšmingo, tik kuria savų nuopelnų iliuzijas.

Buvo ir daugiau paskaitininkų. Pažymėtinas vienas projektas jau dabar išeivijoje atsteigti organizuotas lietuvių jėgas, lyg ir-kokią armiją. Toki projektai visada gimsta, kai dideli veikėjai užsiliūliuoja senuose nuopelnuose ligi tiek, kad su realaus gyvenimo sąlygomis pameta bet kokį kontaktą.

Į tą armiją gal ir man vertėtų prašytis, nes už lietuviškus generolus ir pulkininkus dar esu jaunesnis. Na, bet palauksiu bent tol, kol galėsiu ant pasisiūlymo į lietuvišką armiją voko užklijuoti ALTo išrūpintą JAV pašto ženklą...

Tęsiama 5 psl.

Žurnalistas Gediminas Galva kariuomenės šventės minėjime Cicero, III. Šalia jo A. Žukauskas ir T. Sakalauskaitė.

Foto E. Sulaičio

Janina Degutytė

Naujųjų Metų naktį

Eikim šią naktį į mišką,
užpusytą sniegu ir debesimis.
Pakabinkime ten spalvotų žaislų ir saldainių
ir uždekime žvakutes —
tegel ir eglėms, ir briedžiams būna šviesu.

Suraskime pačią tamsiausią vietą,
kur nėra nei paukščio, nei sapno pėdų, —
ir žvakutę uždekim raudoną...

Palikime stogus, daiktus, gatves...
Eikim šią naktį į mišką.

Gal po dvylikto dūžio žemė prabils...
Žemė, — ji irgi būtų kabantis žaislas,
išmargintas gėlėm, ir upėm,
spindintis šiaurės ledu, —
jei nebūtų visa iš pelenų, o gyva...
Jei nebūtų ji mūsų gūžta —
vienintelė ir amžina.
Eikim šią naktį į mišką —
būkim du šviesūs laimingi vaikai,
uždekim žvakutes —
tegel ir eglėms, ir briedžiams būna šviesu

Iš kairės ir iš dešinės

Atkelta iš 4 psl.

PASAKĖLĖ APIE Į PONUS IŠĖJUSIUS UBAGUS

Mūsų gerbiamas ekselencija savo puošnioj rezidencijoj sukvieta didelį ponų konferenciją, — tokia šio rašinio esencija.

Kartą, gal ir neseniai, viename krašte atsitiko, kad gausiai atsirado keistų ubagų: atvažiavo labai mokyty ir sumanių žmonių, deja, žemiškus turtus praradusių nuo užpuolikų bebėgant. Atvykėliai apsigyveno kur papulė: kas prisiglaudė pas gimines, kas į rūsius sulindo, kam laimė nusišypsojo šioj tokį butą gauti. Atvykėliai pasijuto vis tiek labai gerai, nes jie tikėjo magiška darbštumo galybe. Tikėjimas buvo geras, darbštumas atnešė vaisių.

Žmonės išlindo iš rūsių (iš beismentų), įsitaisė patogius butus, apsitaisė, prasigveno pinigų ir t. t. Savo gyvenvietes puošė kaip įmanydami, savo butus įsimylėjo pirmosios meilės sodrumu. Iš meilės savus namelius pradėjo net rezidencijomis vadinti. Vis gražiau.

Pradžioje atvykėliai susirinkdavo parapijų salių užkulisiuose ir kukliuose susirinkimuose svarstė savo ir visos tautos gyvybinius reikalus. Paskiau kai kurios salės jau pasidarė per prastos, o dar vėliau jau visų parapijų salės pasidarė per prastos. Susirinkimai pavirto seimais bei kongresais ir persikraustė į ištaigingiausius didmiesčių viešbučius.

Taip ubagai ir išaugo į didelius ponus.

O dabar paseksiu dar kitą labai panašią pasakaitę. Prašau kantriai išklausyti.

Sėpovėje rusų žemėje kažkoki pirkliai pasistatydino miestą ir pavadino pačiu kukliausiu vardu — Naujas Miestas (Nowgorod). Prasigveno pirkliai, turėjo prasigventi ir miesto vardas. Atsirado Didysis Novgorodas. Dar daugiau pirkliai prasigveno — miesto vardas ir vėl atrodė per prastas, tai jį pavadino Didžiuoju Ponų Novgorodu.

Daug laiko praėjo, daug kas pasikeitė. Iš Didžiojo Pono Novgorodo liko tas, kas ir buvo pradžioje — Novgorodas, iš bėdos ir senam miestui tinkamas vardas.

Jokio moralo čia nenorėjau, bet nereiktų sakyti, kad istorija negali pasikartoti.

GIZELIŲ DIENOS

Sunegalavo Naujienų dr. P. Grigaitis, namie liū gadosi ir Augustas. Atėjo gizelių dienos. Na, ir pradėjo vyrus per šerengą varyti. Visko buvo galima laukti, bet kad per šerengą bus varomas prel. Balkūnas, tai jau didelė naujiena. Baisiai nusikalto prelatas, nes veiksniams nesurinko šimto tūkstančių dolerių.

Ir aš manau, kad prelatas nusikalto, tik ne tais paragrafais. Jis dar peireitos Vasario 16 proga geidė, kad visos lietuvių aukos eity į tą vieną šimto tūkstančių sąskaitą. Naujienos su ALTu tada užprotestavo, nes įtarė pusę pinigų už nežinia ką teksiant "kažkokiam" Nainiui. Taigi, Vasario 16 proga prel. Balkūnui prie aukotojų lįsti buvo uždrausta, o visomis kitomis progomis vis kas nors kitas pinigus rinkinėjo. Buvo aišku, kad šimto tūkstančių prelatas nesurinks, nes nėra kur rinkti. Taigi, reikėjo lėkštes padėti bent prieš dešimtį mėnesių.

Tiesa, prelatas vilčių dėjo į LB apylinkes. Viltys nepasitvirtino.

Ir dabar, vieniems rinkus aukas savam bizniui atskirai, kitiems ištus metelius gražiai pramiegojus, tenka ieškoti "kaltininko". Aišku, niekas kaltu neprisipažįsta. Belieka pliekti prel. Balkūną, kurio veiklumą ir taurų lietuvišką idealizmą Amerikos lietuviai pažįsta jau kelis dešimtmečius.

Gizelių dvasios "taurumą" liudija ir tai, kad jie nuduoda nežiną, kas tas Nainys ir kokiam "komitetui" jis vadovauja. Šitiems "nežiniams" aiškinti nereikia. Geriau jiems priminti jų gizelių amata.

VIENYBĖ, 1968 m. gruodžio 20 d.

STEBĖTOJO PASTABOS

Prieš 50 metų pasibaigęs pirmas pasaulinis karas nukovė apie 8 milijonus 538 tūks. kareivių. Vokiečių žuvo apie 1,773,700, didrusių 1,700,000, Prancūzų 1,357,800, austrų-vengrų 1,200,000, anglų 908,371, italų 650,000, serbų 45,000, belgų 13,716, amerikiečių 126,000.

Kiek lietuvių žuvo didrusių ir vokiečių armijose, rodos, niekas nėra suskaitęs, ar padaręs bent apytikrų spėjimų. Kovose už nepriklausomą Lietuvą suskaičiuota, kad žuvo 2,235 (40 karininkų, 1299 kareiviai ir 67 šauliai; be žinios dingo 16 karininkų ir 813 kareivių).

Jei ruošiamas papildomas tomas mūsų Enciklopedijai, redaktoriai turėtų paminėti rašytoją M. Zagoskiną, kurio 1829 m. išėjusią apysaką Jurii Miloslavski, Vienybės redaktoriai išvertė pavadinimu Maskolej 1612-tam metu arba Jurgis Miloslawskis, o Vienybės leidėjas Juozas Paukštys 1889 m. išleido, 600 egz. Tai buvo 284 p. apysaka, greitai Amerikos lietuvių išpirkta. Tai buvo pirma Zagoskino apysaka lietuvių lenkų-didrusių santykių temomis. Redaktoriai, rodos, privalėtų papildomai paminėti Enciklopedijoj ir vertėją, A. Turski, to meto Vienybės redaktorių.

Svedijos latvių Daugava leidykla išleido 983 p. Arnoldo Aizsilnieko didelį veikalą Latvijas Saimniecības Vēsture, 1914-1945, kurioje akademinio lygio papasakojama apie Latvijos ekonominių išsivystymą nuo pirmojo pasaulinio karo iki didrusių antrąjo atėjimo. Gaila, kad mūsų diplomuoti ekonomistai neparašė tokio stambaus veikalą apie Lietuvos pramonę. Šiek tiek ne akademinio mastu apdirbtų žinių pateikia neseniai išėjęs Enciklopedijos tomas, skirtas (nepriklausomai) Lietuvai.

Algirdas Budreckis nusišvylęs Bostono lietuvių, Amerikos piliečių pasirodymu veiklą užsienio reikalų ministerijai su atitinkamais pakandidatas į Massachusetts reigūnais. Laimė, ir jį rado valstybės seimelį, Gintaras savo Klimų, Balučių ir Volkarosas, gavo apie 4,000 demarų.

balsų, oponentas airis apie 5,000. Lietuvių piliečių jo apylinkėje priskaitoma 6,000. Už Karosą pasisakė Piliečių klubas, Bendruomenės skyrius, Vyčių kuopa ir eilė veikėjų, bet ne vietinis laikraštis Keleivis. Kada nors Budreckis ir jo draugai supras, kad vienintelis laikraštis, kuris nuo sirdies gina tikruosius Amerikos lietuvių reikalus yra 82 metų einanti Vienybė. Jai priklauso visų susipratusių lietuvių visokeriopa parama.

Pernai išėjo Edwardo E. Smitho 470 p. knyga The Young Stalin: the Early Years of an Elusive Revolutionary, kurioje autorius ypač ryškina tamsybę laikomą Stalino 1900-1913 metų gyvenimo laikotarpį. Knygos recenzentas amerikiečių istorikų dr-jos žurnale, George F. Kennan, sako, įrodymų yra spėti, kad 1900-1913 laikotarpiu Stalinas buvęs caro slaptos policijos šnipas, ypač prieš menševikišką partijos sparną. Jei sovietų istorikai tai norėtų nugincyti, turės savo keistos tylos atsisakyti.

Nepriklausomos Latvijos 50 metų sukakčiai latviai jau turi ir porą istorinių veikalų ir gerą ekonomijos istoriją.

Lietuvos tolimesnį kaimynai šiaurėje, suomiai, pasirūpino savo nepriklausomybės sukaktį paminėti, išleidami Prancūzų kalba 207 p. knygą L'administration des Affaires Etrangères, kurioje autorius J. Paasavirtti aiškina Suomijos 1918-1940 metų užsienio politiką. Pasirodo, jos pagrindai buvo beveik tie patys kaip ir Lietuvos. Ir Suomija buvo maža, tik ką nepriklausomybę atgavusi valstybė, kurios likimas priklausė nuo didžiųjų kaimynų politikos ir ekonomijos siekimų. Ir Suomija turėjo veik iš nieko skubiai sudaryti veiklą užsienio reikalų ministeriją su atitinkamais pakandidatas į Massachusetts reigūnais. Laimė, ir jį rado valstybės seimelį, Gintaras savo Klimų, Balučių ir Volkarosas, gavo apie 4,000 demarų.

mes

Atkelta iš 4 psl.

kad daug apie Jį nesuprantu, o Jis man nieko nepaiškina. Tada imu bartis, bet tai iš meilės!

* * * *

Žymus žydų galvotojas Buber aną dieną pareiškė: "Gyvename istorijos laikotarpi, kuriam tinka šv. Rašto posakis.

— Dievas nuslėpė veidą nuo Jokūbo giminės.

Žmonijoj dabar viskas, net kas istoriniai svarbu, tarytum vyksta be Dievo. Todėl nelengva gyventi tam, kuris tiki Dievui. Jis jaučia, kad Dievas yra, bet nemato Jo nuslėpto veido.

* * * *

Po Kalėdų — Nauji Metai. Ir vėl sąmoningas lietuvis klaus:

— Kur atsidūrusi mano tauta žmonijos žygiuotėje? Ar eina pirmyn, ar stovi vietoje, ar atsilieka?

Gaila, kad turime per daug lietuvių, kurie vis giria praeitį vien dėl to, kad nesusigauo dabartyje ir nesusidaro vaizdo, kokia bus Lietuvių tautos ateitis.

PASIKLAUSIUS Kun. Tumo paskaitos apie Ameriką.

Mainosi laikai, mainosi ir tautos reikalai. Gal ne tiek mainosi, kiek vieni reikalai aiškiau puola kiekvienam į akis, nustelbia kitus. Prieš keletą metų visų akys buvo atkreiptos į politiškos laisvės ieškojimą. Naminio mūsų ūkio arba ekonomijiniai reikalai buvo kuo-ne užmiršti. Užstojus smarkiam politiškam prislėgimui ir aptėkus viešajam gyvenimui, pradėjome labiau atsidėti žiūrėti į vidurinius, naminius mūsų reikalus. Prekyba, skirstymasis į vienasėdijas ir pagerinimas ūkio, apskritai — žemės ir kiti reikalai išėjo eikštėn.

Šiandien visų akys atkreiptos į labiausiai skaudžią Lietuvos žaidimą — į išeivybę. Tūkstančiai, dešimtys tūkstančių lietuvių bėga kasmet į Ameriką laimės ieškoti. Vieni eina su reikalais, kiti visai be reikalo. Visi jaunieji, kaip vaikinai, taip ir mergaitės, vienas už kito skubina į išsvajotą „laimės“ šalį. Tik ir svajoja apie tai, kad kuogreičiausiai išbėgus iš Lietuvos, kuri jiems yra, tarytum, ne tėvynė, bet ištrėmimo šalis — „Egipto žemė“.

Ar Amerika duoda ten nukeliavusiems lietuviams laimę, ar suteikia kokią naudą Lietuvai, apie tai mažai kas tegalvoja. Retkarčiais teisingdavai vieną kitą balsą, jog Amerika žudo Lietuvą. Bet tie balsai praskambėdavo nepastebėti... Visų galvose buvo įsisenėjusi mintis, kad Amerikoje esą supiltos aukso kravos. Kas tik nori, žeria jį sau rieškėmis...

Kanauninkas Tumas-Vaižgantas

Šį rašinį apie kanauninko J. Tumo-Vaižganto įspūdžius iš Amerikos, perspausdiname iš 1911 m. Šaltinio. Tai buvo Lietuvos krikščionių Demokratų iliustruotas savaitraštis, kuris buvo leidžiamas Seinuose, vėliau Vilniuje, nuo 1906 iki 1915 metų.

Kan. Tumas į Ameriką buvo atvykęs 1911 metais "Saulės" rūmams aukų rinkti. Matyt, kad jo misija Amerikoje nepavyko.

Ateinančiais 1969 metais sueis kan. J. Tumo-Vaižganto šimtmetinė gimimo sukaktis. Jis gimė 1909 m. rugsėjo 20 d. Maleišių kaime, Švedasų valsč., Rokiškio apskr. Baigęs Žemaičių kunigų seminariją, 1893 m. lapkr. mėn. buvo išventintas kunigu ir įsijungė į lietuvių visuomeninę veiklą.

Publicistikoje pradėjo reikštis 1899 m., pradžioje rašydamas Apžvalgoje, o paskui daugiausia reiškėsi savo redaguotuose laikraščiuose: Tėvynės Sarge, Žinyčioje, Vilniaus Žiniose, Viltyje, Vaire, Rygos Garse, Lietuvos Aide, Tautoje, Trimate ir visur, kur tik buvo prašomas.

Nors mokslininku savęs nelaikė, bet literatūros mokslui medžiagos paliko daugiau nei kuris kitas iš jo amžininkų. Tumo veikalai duoda Lietuvos gyvenimo vaizdą tarp dviejų socialinių perversmų — nuo baudžios panaikinimo iki žemės reformos nepriklausomoje Lietuvoje.

Jis mirė Kaune, 1933 m. balandžio 29 d.

Amerika ir apskritai mūsų išeivybės klausimas labai sunkus išrišti. Neišdrįsdavome jam nei į akis stačiai pažinti.

Atsiranda drąsus žmogus, visa savo karšta širdimi numylėjęs Lietuvą, visą amžių kentęs sopulius už tėvynę... tai kun. Juozas Tumas.

Kun. Juozas Tumas

Nuodugniai pažinęs lietuvių gyvenimą Amerikoje ir tariamąją Amerikos „laimę“, jisai pasiryžo nutraukti pagyrų skraistę, kurią ligi šiol buvo apsisiautusi Amerika. Per tris mėnesius važinėdamas po Ameriką ir pamatęs, kas ji iš tikrųjų yra, kešte pradėjo jos nekęsti, kaip patsai sako.

Kun. Tumas tai ne kokis paprastas žmogelis, pasitenkinęs vien pasiskundimais. Ne. Jisai darbo žmogus. Pamatęs ką negera, visas savo pajėgas intempia, kad tai panaikinus...

Sugrįžęs iš trijų mėnesių kelionės po Ameriką, jisai ne siils, bet vėl keliauja dirba Lietuvoje... daro paskaitas apie Ameriką, kur tik jį užkviečia, griauja įsisenėjusius prietarus, būk Amerika esanti laimės šalis.

Ką per tris valandas esi girdėjęs, nesutalpysi trumpame straipsnyje. Sugrįšime dar ne kartą prie kun. Tumo iškeltų minčių. Negalimas daiktas, kad su tokiu smarkumu ir taip aiškiai iškeltas mūsų išeivybės klausimas galėtų būti greitai laiku užmirštas.

Šiuo žygiu užteks paminėjus svarbiausias, pamatines paskaitos mintis.

Pirmausia kun. Tumas rūpinasi išgriauti neteisingą daugelio žmonių įsitikinimą, būk Amerikoje labai greitai esą galima praturtėti. Pinigų susideda ir parsineša, jeigu ne iš šimto, tai tikrai nedaugiau, kaip iš dešimties vienas. Praturti vien tas, kuris moka amatų, kuris gali turėti po savim keletą darbininkų, arba pagalios kuris pusiau badu mirdamas dirba. Bet ir pas mus geras amatininkas gali turėti ne prastesnius uždarbius, kaip Amerikoje. Paprastas gi darbininkas, norintis gyventi, kaip pas mus Lietuvoje, nieko negalės susirinkti.

Pagalios visas Amerikos gyvenimas taip susidėjęs, kad traukte traukia žmogui pinigus iš kišenius. Salinių-karčemų ten begalės. Ant dešimties šeimynų pareinanti viena karčema. Ten tai kuo-ne visų lietuvių pinigai dingsta.

Apie darbo gi sunkumą, apie tai, kaip tasai darbas ardo žmogaus sveikatą, geriau nei nekalbėti. Senų žmonių Amerikoje esą nematyti. Retai kas išgyvenęs daugiau, kaip 40—50 metų.

Lietuviai Amerikoje turtų nesusikrauna, arba reta kuris tesusikrauna. Juk ir pas mus kai kam pavyksta praturtėti. Sveikatą gi savo suardo. Beto, dar daugelis ištvirksta, pasileidžia, pameta šv. tikėjimą... Apie lietuvių gi ir kalbėti nėra ką. Ten užgimę vaikai jau svetimi Lietuvai, jie jau nepažįsta savo senosios tėvynės, nemoka nei savo prabočių kalbos branginti.

Amerika, atimdama Lietuvai geriausias pajėgas, o mažą ką teduodama, pakerta stipriausias mūsų šalies gyvybės šaknis, silpnina Lietuvą, veda ją prie lengvos mirties...

Opus mūsų išeivybės klausimas... Išeivybė tiesiog, lyg koksai milžinas-neprietelius, slogina Lietuvą. Mes turime gelbėtis nuo jos ir kuogreičiausiai gelbėtis.

Su milžiniška galybe kelia tą klausimą eikštėn mūsų garbus, nenuilstantis veikėjas, kun. Tumas. Įsitikinęs kuogiliausiai, kad Amerika vien pragaištį Lietuvai duoda, neleis jisai užmiršti to klausimo. Pažinus ligą, atsiras gal ir gydytojų, kurie ją išgydys.

Girdėti, būk jau manoma esą inkurti tam tikra draugija rūpinties mūsų išeiviais.

Kitos tautos jau seniai panašias draugijas turi. Jau seniai reikėjo ir mums jį įsikurti...

Mažulis.

NAUJIEJI METAI

Užstojo Naujieji Metai — ta didelė šventė, kurioje kiekvienas žmogus sveikina savo draugus ir pažįstamus, aplanko ir linki vienas kitam naujų gerų metų.

Biurokratai sveikina šią dieną vienas kitą "Naujais Metais", linksminasi ir puotas kelia. Jiems yra kuomi džiaugties! Jie apgalėtojai... jie sumindžiojo laisvę ir už ją kovoiančius išgaudė... jie turi begalę savo sėbrų ir apginėjų — juodašimčių ir šnipų... jie turi nuolankią ir jų klausančiąją Dūmą... Na, tai kodėl jiems nesidžiaugti, nesveikinti vienas kito, nesilinksminėti!

Linksmybs, džiaugėsi ir mūsų ponai — dvarininkai, jų sėbrai ir visokie piniguočiai. Juk jiems jau pavojus negrasina: jiems valstiečiai jau ne baisūs! Jiems liko jų dvarai, jie gali spausti ir engti valstietį — darbininką ir toliau! O čia ir laisvę turi pilną ir priešas kai — kuriam laikui nuramintas. Taigi ir sveikina jie vienas kitą "Naujais Metais" ir puotas kelia ir linksminasi! Jiems yra kuomi sveikinti vienas kitą, nes tie "Naujieji Metai" jiems — laimės ir linksmybės metai.

Bet ką gi mums valstiečiams — varguoliams atnešė tie "Naujieji Metai"! Su kokia širdimi mes vienas kitą sveikiname? Ar linksmybs mes?

Ponams ir mūsų skriaudėjams šie metai atnešė džiaugsmą, o mums ašaras ir verkumą. Kur mūsų draugai? Jų nebėra... Jie ar kalėjimuose sėdi ar jau žuvo, kovodami dėl žemės ir laisvės. Juodos priespaudos ir neteisybės debesys dar kiba ant mūsų ir dengia nuo mus šviesos ir šilumos spindulius, ir tik baisybs perkūnijos žaibai laiks nuo laiko perveria tą juodąją debesį ir parodo mums mūsų skurdą ir nelaimės. Šie "Naujieji" metai mums dar ne Nauji: jie dar gal toli, toli...

Kada papus pietų vėjas, kada išsiblaivys oras, kada nukris priespaudos pančiai, kada ir mums užšvis laisvės diena, — tada tik mums bus Tikri Nauji Metai, tada ir mes su džiaugsmu sveikinsime vienas kitą ir linksminsimes.

ŽEMAITIS.

1905 m. Lietuvos Ūkininkas

VOKIETIJOJE mūsų jaunimas vokiečiai kaip Amerikoje amerikoneja. Bet iš Vokietijos arčiau į Lietuvą. Apie atsilankiusius rašoma:

„Vienas kitas mūsų jaunimo atlankė Lietuvą ir tenai atletuvėjo, susizavėję Lietuvos jaunimo svetingumu ir nuoširdumu. Deja, ne daugeliui tenka Lietuvą pasiekti.“

TEATRO FESTIVALIS CHICAGOJE

VYTAUTAS ZALATORIUS

Padėkos šventės savaitę Chicagoje vyko Teatro festivalis, kuriame pasirodė šešios trupės ir kuri aplankė daugiau 3,000 žiūrovų.

Lapkričio 27-tą Jaunimo centre festivalį pradėjo Chicago LB Jaunimo teatras su VIVA POESIA, D. Lapinsko režisuota keturių poetų ir dramaturgų mozaika. Kvirtadienį dieną pasirodė Clevelando "Vaidilos" teatras su A. Rūko Keturiais Keliaininkais, o vakare Detroito dramoms mėgėjų sambūris su vaidino S. Kymantaitės-Čiurlionienės komediją Pinigėliai. Kitą Čiurlionienės veikalą, Aušros Sūnus, pastatė Chicago Saulių teatras penktadienį vakare. Svečiai iš užsienio, Kanados Hamiltono "Aukuras", šeštadienį parodė V. Krėvės Mindaugo Mirtį. Paskutinis festivalio pastatymas buvo A. Kairio Šviesa, Kuri Užsiedė, paruoštas Los Angelės dramoms sambūrio.

Festivalis surengtas ir globojamas Bendruomenės Kultūros fondo. Daugiausia jam ruošti pasidaravo dramaturgas A. Kairys, KF pirmininkas. Išlaidų turėta maždaug \$11,000, daugiausia svečių artistų kelionėms. Aukų surinkta artį \$3,000. Kartu su pajamomis už biļietus jos turėjo padengti išlaidas, kas be abejo, paskatins rengėjus ir ateityje tokius festivalius rengti. Ir iš tikrųjų gražiai išleistas festivalio leidinys.

Antrąjį tokį festivalį jau skelbia 1971 m. Padėkos šventės savaitgalyje.

"PINIGĖLIAI"

Geriausiai pavykusiu spektakliu reikia laikyti Z. Arlauskaitės-Mikšienės surežisuota komedija Pinigėliai.

SVAJONIŲ ŠALIS. - Dalia ir Asta Bložytės ir R. Skrinskaitė šoka paskutiniame Keturių keliaininkų veiksme per Teatro festivalį Chicagoje lapkričio 28 d. Mergaitės priklauso Clevelando "Vaidilos" trupei, kuri buvo pripažinta viena iš dviejų geriausių ir gavo 250 dol. premiją. Foto V. Zalatoriaus

Sis pastatymas supuolė su dramaturgės Čiurlionienės 10 m. mirties sukaktimi (gruodžio 1-mą), o taip pat suėjo 50 m. nuo to laiko, kai Pinigėliai pradėti rašyti.

Siame vaidinime giminės suvažiuoja pas turtole Marcelę Normantienę (D. Jankienę) ir laukia jos mirties bei testamento. Pagaliau senė numiršta, bet testamentas visus apvilia. Veikale išjuokiamas žmonių gėsumas -- be abejo, labai aktuali tema ir šių dienų Amerikos lietuviams, na, o gal ir bendrai visai žmonijai.

Visos pagrindinės rolės atliktos be priekaišto. Senos kaimietės šeimininkės Magdalenos Laukaitytės portretą sėkmingai piešė I. Laurinavičienė. Biznierių P. Karaitį atvaizdavo M. Sajauskas. Saldiežuvaujančią nusigyvenusią dvarininkę Julijoną Raudonauskienę vaidino P. Heiningienė, o jos sūnų Mamerą -- A. Glatkauskas. Buvo geri ir gobšės patikėtinis Motiejus Surinskis (K. Balys), ir jos sūnus Jonas (V. Zebertavičius), ir jo sužadėtinė Birutė Karaitytė (G. Palaikienė), ir dr. Ignas Mikšas (H. Dūda).

Visų aktorių vaidyba buvo suderinta ir iškėlė pagrindines veikėjos Normantienės ydas.

Jankienė už Normantienės rolę buvo paskelbta iškiliausia festivalio artiste.

Ne tokia stipri buvo tos pačios autorės Čiurlionienės drama Aušros Sūnus, režisuota A. Brinkos. Spektaklio trūkumai buvo užlyginti paties veikalo patriotiskumu, kuriame vaizduojamas knygnešių pasipriešinimas rusams.

-- Kovosim, kol maskolio koja mindžios Lietuvos žemę, -- prisiekia pagrindinis veikėjas Rusteika (A. Stočkus), ir publika pradeda spontaniškai ploti.

Neblogai šiame veiksme suvaidino dar Rusteikienė (A. Markužienė).

PROMETĖJAS ANT KOPIEČIŲ

Kita Chicago trupė, Jaunimo teatras, festivalį trečiadienio vakare pradėjo keturių dalių dramine mozaika Viva Poesia. Pirmoj dalyje suvaidintas V. Mykoliaičio -- Putino Prometėjas, pagal se-

nojo graikų teatro pavyzdį, su kaukėtu choru ir dainium. Pagrindines roles atliko L. Alenskas (Prometėjus), V. Ruibytė (Dainius), Z. Bilaišytė (Galia) ir J. Jakštytė (Mergelė Yo). Šią dalį režisavo A. Barauskas.

Toliau buvo inscenuota J. Meko poezija iš "Pavienių žodžių". Vienas posmas ėjo maždaug taip:

Kur, kur eini,
Mano dvasia,
Alkana basa,
Kraujuodama,
Dejuodama?

Kaip toli dar
Namai, namai?

-- O, ne toli,
Netoli --
Tiek tiek,
Kiek kapai
Kapai

Do re mi fa sol la
Si do.

Aktoriai ir po sceną, ir po salę, vaikščiojo ir atsiguldavo. Šviesos šviesdavo ne tik į juos, bet ir į žiūrovus, o kartais ir visai aptemdavo. Režisoriui D. Lapinskiui tokie efektai būdingi.

Geriausiai jaunimui nusišė Skėmos dalykėlis "Nakties tyla", kur liepsnosvaidžio apakintas karo invalidas be rankų ir be kojų ciniškai apmąsto gyvenimą ir karo beprasmiškumą, o taip pat žmonių savanaudiškumą. Pasakoma aštrių necenzuruotų žodžių apie meilę ir moterų neištikimybę. Pagaliau karo invalidas (V. Beleška) susijaudina iki histeriskumo ir klaičiai skundžiasi, jog baisiausia yra, kad jis berankis, negali net savo ašarų nusisluostyti. Beleška buvo geriausias šio vakaro artistas.

JUOKIASI IS SAVES

Ketvirtoje dalyje buvo parodytas A. Kairio Diplomotas Siuvėjas. Čia satrizuojamas jaunosios ir senosios generacijos konfliktas. Hipis studentas ateina pas buvusį karininką, dabar siuvėją, taisyti tėvo švarko, kad jam tiktų. Bet švarkas ir po pataisymo netinka, nors dėl to siuvėjo ir kliento nuomonės nesutampa. Veikalo eigoje siuvėjas turi progos pasityčioti iš jaunosios demonstrantų kartos, o studentas --

iš siuvėjo karo mokyklos diplomoto -- todėl siuvėjas ir "diplomuotas".

Jaunimo ir senimo pastangas gražiai suderino Clevelando "Vaidilos" teatras, vadovaujamas P. Maželio. Jie pasirodė kvirtadienį popietį, su A. Rūko Keturiais Keliaininkais, kurių neseniai miręs autorius pats scenoje, deja, niekad neišvydo.

Keturi jaunuoliai: Vytas (E. Marcinkevičius), Algis (A. Čiuberkis), Dana (Z. Kliorytė) ir Arvis (R. Svarcas) leidžiasi ieškoti "Svajonių šalies", kurią dabar laiko užgrobę juodnugariai. Viename veiksme jie patenka pas indėnus, kitame į kiaulių karalystę, galiausiai -- pas juodnugarius.

Paskutiniame veiksme Juodnugarių šalis stebuklingai atvirsta į gražų kraštą, kur rūtos žaliuoja ir auga berzai.

Įdomų pasikalbėjimą vaikai turi Kiaulių karalystėje su vietos gyventojais. Jų klausia, kas ta "Svajonių šalis". Jie atsako, kad tai salis, kur žmogų širdis traukia. Kiauliečiai paniekinamai numoja ranka ir pareiškia, kad jų "svajonių šalis" ten, kur pilvas traukia.

"Vaidilos" teatrui buvo pripažinta pusė piniginės premijos -- \$250.

SEIMA VAIDINA

Gana stipriai pasirodė šeštadienį Hamiltono teatras "Aukuras" su V. Krėvės Mindaugo Mirtimi, režisuotas E. Dauguvietytės-Kudabienės. Mindaugą vaidino A. Stasevičius, pripažintas iškiliausiu festivalio aktorium ir vaidino ir jo trys sūnus Vaisvilka, Ruklis ir Repėkis -- J. Jokubynas, I. Kudabaitė ir I. Žilvytė. Dar viena Kudabaitė, Danutė, vaidino Danguolę, o Tomas Kudaba -- Nikitą Borodą, gudų pasiuntinį.

-- Džiugu matyti savo tris vaikus "Aukuro" narių tarpe, -- raso Kudabienės festivalio leidinyje. -- Tiesą pasakius, vyras vis dėlto nukenčia.

Hamiltoniečiai dar buvo premijuoti už geriausias kostiumas, kuriuos siuvo: A. Bungardienė, A. Markovienė, O. Mikšytė. P. Petraitienė ir H. Ričkienė. Kostiumų eskizus padarė M. Repčytė.

Tęsiama 8 psl.

SĖKMINGA TRUPĖ. - Detroito dramoms mėgėjai, suvaidinę Pinigėlius per Padėkos šventę Chicagoje. Iš kairės: V. Zebertavičius, K. Balys, ir G. Palaikienė. Invalido rateliuose sėdi iškiliausia festivalio aktorė D. Jankienė, už jos - I. Laurinavičienė, toliau į dešinę: M. Sajauskas, P. Heiningienė, H. Dūda ir V. Hotraitė.

Foto V. Zalatoriaus

ŠAULIAI VAIDINA. - Scena iš S. Kymantaitės-Čiurlionienės Aušros sūnūs, kurie buvo suvaidinti per Teatro festivalį Chicagoje lapkričio 29 d. Iš kairės: Rusteikienė - A. Markuzienė, laikrodininkas Albinas J. Petrauskas ir Rožė - J. Jarošūnaitė.

Foto V. Zalatoriaus

Teatro festivalis Chicagoje

Atkelta iš 7 psl.

Paskutinis festivalio vaidinimas buvo Los Angelėčių A. Kairio tragedijetė Šviesa. Kuri Užsidegė, režisuota D. Macklallenės.

Kaip ir Aušros Sūnūs, šis veikalas yra patriotinis ir vaizduoja, perkelta prasme, pavergtą Lietuvą. Užbaigiamas jis taip pat, kaip ir Aušros Sūnūs, su šukiu -- "Laisvės!"

Veikėjai: Vienasužvis (E. Janulajtis), Jis (M. Prišmantas), Ji (V. Jatullenė), Korikas (V. Dovydaitis), Idiotas (V. Gilya), Lunatikas (J. Pupius), sekretorė (I. Maželkaitė), deputatė (D. Barauskaitė) ir sargybinis (V. Vidugiris). Kalifornijos trupė išsivežė kitą pusę pinigines premijos ir atžymėjimą už dekoracijas, kurias sukūrė dail. A. Zaliūnas.

Aple patį festivalį rengimo komiteto pirmininkas Kairys rašo: "Auka ir darbas, mielieji teatro bičiuliai, yra didesnės vertybės už kalbas ar pažadus. Pasipriešinimas kultūriniam negatyvizmui, pasipriešinimas defetistinėm nuotakom, pasipriešinimas "vistiekpralaimėjimui", yra didžioji mūsų išlikimo sąlyga. Laikykite šį įvykį ne ruglapiūtės pabaigtuvių vainiku, o sėjos pradžia." Be abejo, daug kas su Kairiu džiaugiasi, kad festivalio dalyvių tarpe 77% jaunimas.

Ypač jaunimo daug "Vaidilos", Jaunimo teatro, Los Angeles ir Hamiltono trupėse.

Jie scenoje išmoko ne tik vaidinti, bet ir lietuviškai kalbėti bei jausti -- o tai jau nauda, kuri prašoka teatro ribas.

Į teatro festivalio komitetą, be Kairio, dar įėjo: A. Alčiauskas, J. Daugvila, V. Jasinevičius, L. Juškaitis, Z. Juškevičienė, A. Kareiva, M. Peteraitienė, J. Paštukas, A. Smilga ir J. Šlajus.

PO DARBO -- VAISĖS

Festivalis užbaigtas sekmdienio vakaro banketu, per kurį buvo įteiktos premijos. Premijoms skirti komisijoje buvo: M. Ambrazaitienė, A. Baronas, B. Chomskis, C. Grincevičius ir V. Vijelkis. Vakara pravedė rašytoja N. Jankutė.

Daug kam patiko repertuaro apribojimas vien lietuvių dramaturgais. Tačiau kai kas apgailės, kad jį nebuvo įtrauktas nė vienas dabartinės Lietuvos kūriny. Jeigu tai būtų buvę padaryta, tai gal festivalio leidinyje ir nebūtų reikėję skystis, jog "lietuvių autorių teatro repertuaras yra gana ribotas". Jis yra kokio 10 kartų įvairnesnis negu ano skundo autorius mano.

Su mažais pakeitimais mūsų scenai tikėtų ne vienas pokario Lietuvos veikalas.

Kad veikalų nesidrovima keistai rodo, pvz., kad ir miesto burmistro ir nuovados viršininko išmetimas iš Pinigėlių. Panašiai "apdailinus" šią ar kitą Lietuvos dramą, būtų galima į Amerikos lietuvių sceną įnešti daug šviežumo.

ALTO NAUJOJI VALDYBA

Gruodžio 12 d. įvykusiam ALTO posėdyje pareigomis buvo pasiskirstyta šie kančiai:

Pirmininkas - Eugenijus Bartkus;

I-ju vicepirmininku dr. Pijus Grigaitis;

Vicepirmininkai - Teodoras Blinstrubas, Povilas Dargis, Juzė Gulbinienė, Jonas Jasaitis, Emilija Vilimaitė;

Sekretorius - dr. Vladas Šimaitis;

Protokolų sekretorius - Leonas Jaras;

Iždininkas - Mikas Vaidyla; Finansų sekr. - Jonas Talalas.

Vienas svarbiausių šio susirinkimo nutarimų buvo tinkamai pasiruošti Vasario Šešioliktosios minėjimams.

SPAUDA IR KULTŪRA

Norisi pagirti Laiškai Lietuviams redakciją už ieškotumą ir ta prasme pastebimą kultūrėjimą. Nežūrint, jog šis Tėvų Jėzuitų leidžiamas žurnalas kartas nuo karto nelabai draugiškai pasisako Vienybės atžvilgiu (manome, jog bėdos verčiamas), jis yra vienas nedaugelio mūsų esančių leidinių į kuri galima žvelgti neprimerkus akių.

Labiausia domina šiame žurnale keliamos problemos nuo kurių dauguma mūsų spaudos nori nusigręžti arba jų neišvengus -- nusikeikti. Šiomet jau kelintą kartą matome atsiliepimus apie taip vadinamą "kultūrinį bendravimą su Lietuva". Vasario mėn. laidoje skaitėme anketos duomenis kultūrinio bendravimo reikalu, o liepos-rugpjūčio mėn. numeryje randame tuo klausimu surengtųjų diskusijų mintis ir redakcinį pasisakymą "Aple bendravimą". Šiame pasisakyme rašo:

"Lietuvių išėvių tarpe bendravimo su tautiečiais Lietuvoje klausimas yra bene pats opiausias. O kaip okupuotoj Lietuvoj? Snekėte ten gal pasisnekama, bet ne per viešai. Iki šiol tenyktėje spaudoj apie išėvius iš viso buvo beveik neužsiminama. Tik neseniai kai kurie žurnalai ("Literatūra ir Menas", "Kultūros Barai") pradėjo dėti išėvijos kultūrinų žinių..."

Mums atrodo, jog šiame teigime reikalinga patikslinimų. Lietuvos spaudoje apie išėvių kultūrinę veiklą buvo kalbama jau gana senokai (ir, palyginus, žymiai objektyviau negu čia apie panašią veiklą Lietuvoje).

Sporto laikraštis išėvių veiklos kroniką jau pradėjo spausdinti prieš 3 metus, tik dabar jos pasigendama, nes nėra žmonių, kurie ją paruošty (mes sportą čia laikome kultūrine apraška, nes ir mūsų Kultūros Kongresuose jis randa vietos). Reikia pasakyti, jog Literatūra ir Me-

nas nėra žurnalas, o kas savaitę išeinantis plačios apimties laikraštis, kuris tačiau apie išėvių kultūrinę veiklą dar nereguliariai rašo. Aple ją daugiausia rašo Lietuvos rašytojų organas Pergalė, kurioje daugiau negu per du metus V. Kazakevičius duoda kultūrinę išėvių kroniką, o taip pat kartas nuo karto aple mūsų kultūrininkus pateikia ir platesnių straipsnių.

Kultūros Barai kultūrinę išėvių kroniką pradėjo skelbti prieš maždaug pusantrų metų, nors kartais aple mūsų kultūros atstovus taip pat duoda ilgesnių rašinių. Pažymėtina, jog aple dail. Kasinulį rašė net 6 Lietuvos laikraščiai bei žurnalai, kai kurie iš jų įsidėdami net jo darbų spalvotas reprodukcijas.

Aple išėvių kultūrinę veiklą daugiausia vietos skirta savaitraštis Gimtasis Kraštas, kuris, priešingai reaktionierų spaudos tvirtinimui, yra laisvai prieinamas ir Lietuvos skaitytojams.

Tačiau nemanome, jog šiuos netiksulumus Laiškų Lietuviams redakcija padare bloga valia. Yra žmonių, kurie pamatę vieną ar kitą Lietuvos laikraštį, sakosi, jog jie jau pažįsta visą Lietuvos spaudą (tas pastebima ne tik spaudos srityje).

Laiškai Lietuviams turi išvedę net atskirą skyrelį -- "Anapus", kuriame duoda okup. Lietuvos gyvenimo iškarvas. Pažymėtina, jog ir jose nesistenginama vien tik juodomis spalvomis nupiešti šių dienų gyvenimą Lietuvoje, nors kartais pasitaiko ir nepamatuotų, bet gal iš nežinojimo, kaip kad buvo, be abejo, padaryta ir aukščiau paminėtame atvejyje.

Kiekvienu atveju, reikėtų pristatyti Laiškus Lietuviams kaip mūsų kultūringos spaudos (jos taip nedaug yra) pavvyzdį.

E. S.

Phone: APllegate 7-9604 WE DELIVER

HYLAND WINES & LIQUORS STORE, INC.
L 1578

256 JAMAICA AVENUE
Bet. Hendrix & Van Siclen
BROOKLYN 7, N. Y. P. IKALOWYCH

JUOZO BANDŽIUKO
Baras ir Restoranas
Sveikiname su Naujaisiais Metais

Čia vaišinsiesi ir vaišinsi ne tik Amerikos veik visais gėrimais -- alumi, vynu ir dar stipresniais. Gausi ir importuotų iš Europos ir kitų kraštų. -- Jauki vieta susitikti, pasikalbėti ir džiaugtis gyvenimu su maloniais draugais.

110-12 JAMAICA AVE. Richmond Hill, N. Y. 11418
Tel. 846-9286

CARPENTER
CABINET MAKER

CUSTOM BUILT
CABINETS

- BOOKCASES
- ANTIQUE REPAIRING

FORMICA WORK SPECIALISTS
AUGUST VILENIŠKIS
119-20 JAMAICA AVENUE
RICHMOND HILL, N. Y.
VIRGINIA 7-5760

VLIKo dvidešimt penkerių metų kryžiaus keliai

JONAS VALAITIS

Siemet sueina 25-eri metai, kai veikla Vyriausiasis Lietuvai Išlaisvinti Komitetas.

Vlikas įsteigtas Lietuvoje vokiečių okupacijos metu. Lietuvos partijų likučiai -- tautininkai, liaudininkai ir socialdemokratai -- nutarė įsteigti bendrą vieną rezistencinei veiklai prieš okupantą. Tai buvo partijų vadai, kurių niekas nerinko ir neigaliojo tautą atstovauti, bet jie patys prisilėmė tas pareigas.

Krikščionys demokratai ir jiems pritarantieji tokiu pat būdu įsteigė Tautos Tarybą.

Šios dvi grupės, atskirai veikiančios, veikė ta pačia kryptimi. Patyrusios, kad tiek vokiečiai, tiek bolshevikai visiems vienodai pavojingi, nutarė susijungti; 1943 m. lapkr. 25 d. įsteigė Vyriausiąjį Lietuvos Išlaisvinimo Komitetą -- VLIKą, kuri tikrumoje reikėtų vadinti Vyriausiuoju Lietuvai vaduoti Komitetu.

Steigiamajame posėdyje dalyvavo socialdemokratų atstovas S. Kairys, krikščionių demokratų A. Tumėnas, lietuvių frontininkų A. Damušis, tautininkų B. Gaidžiūnas, darbo federacijos J. Katilius, nacionalistų K. Buius, Vienybės sąjūdžio B. Kazlauskas ir valstiečių liaudininkų J. Audėnas.

Pareigoms pasiskirstė sekančiai: pirmininku S. Kairys, vicepir. B. Gaidžiūnas, sekretorius A. Damušis, izdininku B. Bieliukas.

Lietuvoje VLIKas veikė vos keli mėnesiai. Vokiečių persekiojami jo nariai mėgino apsigyventi provincijoje, bet vokiečių žvalgyba juos ir ten šūkė. Tada nutarė keltis į artimiausią neutralią valstybę -- Švediją. Stockholm A. Vokietaitis tuo metu galėjo palaikyti ryšius su Lietuvos diplomatais kitose valstybėse.

VLIKas į Švediją siuntė karo atstovą K. Ambraziejų, kurį bevykstant, Taline, Estijoje, vokiečiai suėmė. Iškratę Ambraziejų, rado VLIKo narių sąrašą ir kitas slaptas informacijas.

Ambraziejus buvo grąžintas į Lietuvą, kur buvo areštuoti: A. Damušis, B. Gaidžiūnas, J. Katilius, A. Tumėnas, K. Valiulis, B. Bieliukas ir J. Deksnys, kuris dabar gyvena Vilniuje ar Maskvoje.

VLIKas persiorganizavo keletą kartų. Jo veikla buvo perkelta į Berlyną. Ten VLIKą atstovavo prel. M. Krupavičius, R. Skipitis ir V. Sidzikauskas.

DR. J. K. VALIŪNAS, VLIKO PIRMININKAS

Priartėjus karo frontui prie Berlyno, VLIKas persikėlė į Würzburgą, Bavariją.

1945 m. VLIKas jau posėdžiavo Würzburge amerikiečių ir Tūbingene, prancūzų zonos Vokietijoje. Lietuvių delegacija priėjo net prie vyriausiojo amerikiečių karo vado gen. D. Eisenhower ir prancūzų karo vyriausybės.

VLIKo konferencijų buvo daug, tarp kurių pamintina gana svarbi Berne, Šveicarijoje 1946 m.

Bet VLIKui prieš akis stovėjo Didžiųjų konferencijų nuotalkos. Posėdžiai Jaltoje, Teherane lietuviams nebuvo palankūs. Jų nutarimams vykdyti buvo naudojamos valstybių kariuomenės. Nors VLIKas turėjo daug laiko tarimams, neturėjo jo sekretoriai net popieriaus jiems užrašyti. Jo turėjo prašyti iš okupacinių vyriausybių, kaip maisto iš UNRRA, IRO, BALF ir kitų šalpos organizacijų.

Retkarčiais VLIKą ištikdavo netikėti smūgiai. Štai, su visais dokumentais ir slaptomis informacijomis iš Vokietijos į Lietuvą grįžta jo sekretorė Simonaitytė... Įtariamai, atstumiamas ne vienas jo narys...

VLIKui buvo sunkumų ir susitarti su Lietuvos diplomacija, ilgai vyko ir tarpusavio kovos. Kiekviena lietuvių įstaiga taikėsi valstybėms, kurių ribose gyveno ir okupacinėms Amerikos, britų ir prancūzų karo vyriausybėms.

VLIKo pirmininkais buvo: S. Kairys, prel. M. Krupavičius, K. Žalkauskas, J. Matulionis, A. Trimakas, laikinai J. Audėnas ir K. Bielinis, V. Sidzikauskas.

Dabar VLIKą sudaro: pirm. dr. J. K. Valiūnas, vicep. J. Audėnas ir B. Nemickas, sekr. R. Kezys, izd. P. Vainauskas, nariai A. Budreckis ir J. Sonda.

VLIKe yra jaunų, gabių ir ne taip jau labai gabių, bet gana energingų, vyrų. Ir dabar jie tėra tik savo partijų rinkti.

Ne visi jie plataus galvojimo masto vyrai. Anksčiau buvusių valstybės diplomatų, kurie VLIKą prie sunkiausių, beveik neįmanomų išgyventi, sąlygų, vis dėlto išvedė, dabar daug kas pasigenda. Nežiūrint visų sunkumų, anais laikais jie sugebėjo bent didesniąją lietuvių tautos dalį išieivijoje patenkinti. Dabar

pažvelgus, kad dabartinį VLIKą, po 25 metų, dar vis tebesudaro:

- Lietuvių Fronto Bičiuliai
- Lietuvių Krikščionių Demokratų Sąjunga
- Lietuvių Krikščionių Darbininkų Sąjunga
- Lietuvių Rezistencinė Sąjunga
- Lietuvių Tautinis Sąjūdis
- Lietuvių Vienybės Sąjūdis
- Lietuvos Atgimimo Sąjūdis
- Lietuvos Darbo Federacija
- Lietuvos Laisvės Kovotojų Sąjunga
- Lietuvos Socialdemokratų Partija
- Lietuvos Ūkininkų Partija
- Lietuvos Ūkininkų Sąjunga
- Lietuvos Valstiečių Liaudininkų Sąjunga
- Mažosios Lietuvos Rezistencinis Sąjūdis
- Rytų Lietuvos Rezistencinis Sąjūdis

Taigi, VLIKas nė kiek nesuimodernino. Jeigu veikiama tik tuo pagrindu, kuris paskubomis buvo numatytas okupacijos metu, jeigu manoma, kad pasaulis tikės lietuvių kovotojų už laisvę 15-os partijų reikalingumu 3 milijonų gyventojų valstybei, labai klysta.

Gyvenęs įvairiose valstybėse, jau ilgokai pabuvęs demokratiškoje santvarkoje, galėjo žinoti, kad kur kur, tai tik jau ne Amerikoje kas nors gali pateisinti, kad VLIKui reikia savo veiklą pagrįsti 15-os grupių atstovais. Kiekvienam aišku, jeigu tauta vieninga, jai tiek daug partijų nereikia, o jeigu VLIKui jų dar ir šiandien tebereikia, tai tuo tik įrodoma, kad ir jame vieningumo nėra. O jo labai reikėtų. Dvidešimt penkmečio sukakties proga reikėtų tad ir palinkėti, kad ateityje VLIKui pavyktų vieningai sumodernėti.

Siųsdami prenumeratą, ar keičiant adresą, skaitytojai prašomi pažymėti savo zip code.

HAVEN REALTY

INSURANCE TRAVEL AGENCY MUTUAL FUNDS
Perkant -- Pardudant Namus ar Išnuomojant Butus
Apraudaus

federalinių ir valstybių (Income Tax) užpildymą, pirkimui piniginių perlaidų (Money Orders) ir įvairiausiai kitais reikalais, -- kreipkitės į

Joseph Andrusis - Tel. VI 7-4477
87-09 Jamaica Avenue
Woodhaven, N. Y. 11421

BILLETAI PARDUODAMI VISOMIS SUSISIEKIMO PRIEMONĖMIS I VISAS PASAULIO VIETAS.

SU NAUJAIŠ
1969 METAIS!

SIUNTINIAI Į LIETUVĄ

Licenzijuota lietuvių įmonė, registruota U. S. Department of Justice

COSMOS PARCELS EXPRESS CORP.

MARQUETTE GIFT PARCELS SERVICE

2608 W. 69th St., Chicago, Ill. 60629. — Tel. WA 5-2787

2501 W. 69th St., Chicago, Ill. 60629. — Tel. WA 5-2737

3333 So. Halsted St., Chicago, Ill. 60608. — Tel. 254-3320

DIDEDLIŠ PASIRINKIMAS medžiagų ir visų kitų Lietuvoje pageidaujimų prekių labai prieinamomis, žemesnėmis negu kitur kainomis. **KREIPKITĖS** į mūsų vienintelę Čikagoje lietuvių įstaigą, turinčią teisę **SAVO VARDU** siųsti siuntinius tiesiai iš Čikagos į Lietuvą.

Vedėjai: E. ir V. ŽUKAUSKAI

WHITE HORSE

Tavern

BARAS IR RESTORANAS
Duodami palaidotuviniai pietūs.

86-16 Jamaica Ave.
Woodhaven, N. Y.
Tel. Virgintia 6-9519

PRANAS BRUCAS
Savininkas

ALICE KARVELIENEI APSILANKIUS LENKIOJE

Žinoma veikėja Alice Karvelienė, Vienybės artimiausia kaimynė, kurios tėvai ir artimieji kilę iš Dubovo kaimo, Seinų apylinkės, Suvalkų trikampio (dabar Lenkijos ribose), šiemet buvo nuvykusi aplankyti savo tėvų tėviškės. Ji vyko su ekskursija, kurią suorganizavo kun. Longin Tolchik, iš Brooklyno lenkų St. Matthew parapijos. Ekskursijoje dalyvavo 60 keleivių ir visi turėjo progos aplankyti daug vietovių Lenkijoje.

Išpūdžių vis dar nespėdavo papasakoti, nes grįžusi rudenį, turėjo daug kitų įsipareigojimų.

Karvelienei Lenkijoje geriausiai patiko susisiekti pigumas. Esą iš Suvalkų autobusu gali privažiuoti beveik prie savo namo kaimo iš pat Seinų. Bet ji daugiausia važinėjo taksi. Ir kaip, sako nevažinėsi, kai iš Suvalkų į Varšuvą ir atgal, 300 km. kelionė ir dviejų dienų vizitas kainavo tik \$25. Į tą sumą įskaityta ir šoferio nakvynė ir maistas.

Nustebusi Lenkijos restoranais, kad juose nėra didelio pasirinkimo. Daugiausia esama žuvies, veršienos ir kiaulienos patiekalų. Maistas ir gėrimai nepaprastai pigūs. Bet jei nori kavos, reikia eiti į cukrainę. Čia puikiausių pyragaičių didžiausias pasirinkimas. Bet kainos! Pyragaičiai ir kava brangiau kainuoja negu ištisi pietūs! Aštuoniems žmonėms pietūs su gėrimais kainavo apie \$5.00, o prašmatnioje cukrainėje kava su pyragaičiais beveik dvigubai.

Lenkijoje lietuvių gyvena apie 20 tūkstančių. Jų daugiausia (apie 12,000) gyvena Suvalkų, Seinų, Punsko apylinkėse. Stebėtina, kodėl pokario metais, kai Lietuvai gražintas Vilnius, neprikirtas ir Suvalkų trikampis! Juk Seinai visada buvo lietuvių kultūrinio gyvenimo centras, čia net vyskupas A. Baranauskas palaidotas, o Vincas Kapuskas buvo ir kalintas, tad šaknys iš dešiniausių ir kairiausių pažiūrų lietuvių yra čia.

Lenkijoje veikia lietuvių kultūrinė draugija su 43 skyriais ir 1,600 narių. Ji leidžia laikraštį Aušra, 3,000 tira-

žu, kuris spausdinamas Varšuvoje. Seinuose ir Punske veikia aukštesnės mokyklos, o pradžios mokyklų apylinkėje yra 30.

Didesnėmis grupėmis lietuvių gyvena: Wrocław (buvusiam Breslau), Slupsk (buv. Stolp), Gdansk (buv. Danzig), Szczecin (buv. Stettin), Olsztyn (buv. Allenstein). Tai daugiausia rytprūsioose, kurie pirmiau buvo Vokietijos administruojami. Lietuvių draugijos skyrių Suvalkų trikampy yra ir Balstogėje (Białystok), Łódzėje, Varšuvoje ir kitur.

Prieš 35 m. iš New Yorko į Kauną skridę lakūnai Darius ir Girėnas žuvę Soldino miške, dabartinės Lenkijos ribose pavadintoj Mislybuscz vietovėje, mūsų lietuvių didvyriams pastatytas gražus paminklas su memorialine lenta. Jį prižiūri vietos skautai ir lietuvių draugijos.

Tokiame pusės milijono gyventojų didmiestyje, kaip Wrocław, veikia net lietuvių kalbos kursai. Čia lietuviai glaudžiai bendradarbiauja su vokiečiais ukrainais, žydais, rusais ir graikais.

Alice Karvelienei viešnagė Lenkijoje labai patiko. Bet gyventi, sako, vis dėlto nenorėtų, nors ten gyvena jos brolis ir kiti artimieji. Savo tėvų tėviškę lankyti pasiryžusi dažnai.

Karvelienė skrido KLM lėktuvu per Amsterdamą. Turėjo progos pamatyti įdomesnes vietas ir Olandijos sostinėje. Vyko kartu su giminėmis, kurie iš kelionės susuko filmą. Artimiausia proga žada tuos filmus parodyti savo draugams ir giminėms Amerikoje.

Request Records

yra pačios tinkamiausios dovanos bet kokioms okazijoms. Naujausios ir geriausiai pagamintos lietuviškos ilgo grojimo plokštelės (taip pat kalėdinės). Rašykite prašydami nemokamo katalogo:

Request Records, Inc.
66 Mechanic Street
New Rochelle, N. Y. 10801

Vaizdelis iš Suvalkų.

Alice Karvelienė pasakoja išpūdžius iš Lenkijos savo draugei ir kaimynei Antaninai Povilauskienei.

LINKSMŲ KALĖDŲ IR LAIMINGŲ NAUJŲ METŲ!

WHITE HORSE
Tavern

PRANAS BRUČAS, Sav.

86-16 JAMAICA AVE.
WOODHAVEN, N. Y.

CALL US FOR
Liquor CUT RATE
SAVE ON
YOUR FAVORITE
BRANDS
GOLDSTEIN Liquor Store
DOMESTIC & IMPORTED WINES & LIQUORS
FOR DELIVERY PHONE
VIRGINIA 9-7669
NEAR FOREST PARKWAY
8427 JAMAICA AVE. WOODHAVEN, N. Y.

PETER'S
Bar & Grill

Sav.
PETRAS KADAS

Jauki vieta
įvairūs
gėrimai.

Graži salė
pobūviams bei
susirinkimams.

KVIEČIAME IR LAUKSIME JŪSŲ ATILANKANT

459 Grand Street
Brooklyn, N. Y. 11211

Telefonas:
EVERGREEN 4-8698

SPORTAS

Edvardas Šulaitis

Meksikoje praėjusi olimpiada sukėlė nemaža dėmesio ir mūsų spaudoje. Deja, dauguma iš tos spaudos pasitenkino tik vlikinės Eltos komunikatais, kurie vietomis atrodė gerokai juokingi. Tik vienas Draugo dienraštis šį kartą padarė išimti ir talpino gana objektyvius Remigijaus Gaškos reportažus, kuris daugumoje aprašė savo tautiecius iš Lietuvos bei jų pasiekimus.

Grįžtant prie Eltos reikia pasakyti, jog sporto žinių gamyba jai sekasi dar blogiau negu kitose srityse, nors ir ten jų lygis dažnai siekia žemutinę skalę. Vieno ilgo pranešimo pradžioje Elta kalba apie amerikiečių ir Sov. Sąjungos laimėtus medalius. Keista, jog Sov. Sąjungos sportininkus Elta vadina maskviečiais, nors jį jų tarpą įėjo lietuvų, latvių, estų bei kituose miestuose gyvenančių žmonių. Gerai, kad šį kartą aukso medalį laimėjusi Daną Pozniaką nevadina rusu, o tik "viltiečiu". "Tas Dan Pozniak esąs viltietis. Bent studijuojąs Vilniaus pedagoginiame institute", -- sako Elta. Iš tiesų, Pozniakas yra senas Vilniaus gyvenotojas, lenkų kilmės, tačiau nuo kitų lietuvų jį neatskirsi, nes jis lietuviškai kalba neblogiau už Eltos žinių kūrėjus.

Tačiau malonu, jog Eltos rašytojai šiek tiek vis pramoksta: jeigu anksčiau daug kam ji dalino "ruso" vardą (panašiai kaip ir amerikiečių spaudoje bei televizijoje, kuri visus sportininkus iš Lietuvos vadino rusais), tai dabar jau šioje srityje padarė pažangą.

Mums atrodo, jog Elta būtų žymiai geriau padariusi, kad vietoje iškreiptų aprašymų apie olimpiadoje dalyvavusius lietuvius, prieš olimpiadą Amerikos spaudai ir ABC televizijos tinklui (kuris perdavė olimpiados įvykius) būtų išsiuntinėjusi Lietuvos sportininkų sąrašą su paaiškinimu, jeigu rašys ar kalbės apie juos žinotų, kad tai nėra rusai, bet visiškai skirtingos tautybės žmonės. Gal tas ir būtų atnešę naudos, o dabar Eltos menkučiai rašteliai daugumoje tinka šiukšlių dėžei, o ne informacijai.

SPORTAS IR LIETUVIŲ ENCIKLOPEDIJA

Lietuvių Enciklopedijos Lietuvos tomas, kuris dar neseniai pasiekė skaitytojus, iš 803 puslapių turi 10 puslapių, skirtų Lietuvos ir užsienio lietuvių sportininkų veiklai atžymėti. Apie nepriklausomos Lietuvos sportą čia rašo Bronius Ke-

Stepas Butautas, pasižymėjęs Lietuvos krepšinininkas, vėliau - treneris su E. Šulaitiu per vieną susitikimą Amerikoje, kur jis yra du kartus viešėjęs. S. Butautas dalyvavo ir Olimpiadoje Meksikoje kaip Kubos krepšinio rinktinės treneris. Prieš tai ilgą laiką jis praleido Kuboje, o dabar grįžo atgal į Lietuvą.

turakis, o kitus du straipsnius (apie dabartinės Lietuvos sporto gyvenimą ir išievių sportinę veiklą) pateikia Edvardas Šulaitis. Trumpas straipsnelis apie sportą yra ir V. Vaitiekūno rašinyje "Antrosios sovietų okupacijos laikai".

Lyginant su kitais skyriais, lietuvių sportas čia labai pavirsutiniškai apžvelgiamas, nes redakcija tam reikalui skyrė gana mažą vietos. Taip pat labai pasigendama ir iliustracinės medžiagos, nes visame tome neuotraukų beveik kaip ir nėra.

TRUMPAI

* Chicagos Lituanicos futbolininkai, laimėję kelias rungtynes vietinių pirmenybių žaidimų pabaigoje, užsitikrino išlikimą pirmoje divizijoje, kur vienu metu jie kaboję ant plauko.

* Anksčiau Chicagos lietuvių sportininkai vasaros metu reikšdavo si lengv. atletikoje, plaukime ir kt. sporto šakose. Dabar vietoje jų išbujojo golfas, meskeriojimas, ir kortavimas. Taigi keičiasi laikai, keičiasi žmonės ir jų sportavimas. Kai kurie dar neseniai buvę sportininkai ar veikėjai, pav. Valdas Adamas (jis rinkiminėje kampanijoje net buvo vadinamas Europos čempionu) pabandė "bėgti" politikoje, tik galima, jog jam ten silpniau pasisekė negu sporto aikštėje.

* Apie lietuvių organizuotą sporto veiklą jau mažai besigirdi. Vis tiek laukiama, kad nors koks aplinkraštis sporto reikalų spaudoje pasirodys, nors ir veiklos gal ir negalima per daug tikėtis. Kas atsitiko su A. Bielskumi, kuris aplinkraščių rašyme buvo nepavejamas?

MIRĖ P. LITVAITIS

Lapkričio 7 d. po sunkios ir ilgos ligos mirė vienas nuoširdžiausių Vienybės skaitytojų Povilas Litt-Litvaitis, sulaukęs 87 m. amžiaus. Giliame nuliūdime liko jo žmona Ona ir kiti artimieji, bei draugai.

MEMORIAL CENTER
PHONE ANY HOUR
JA 3-3219
CHALICES
VESTMENTS
ALTAR MISSALS
Walsh-JAMAICA
69-74 165 ST., JAMAICA, N.Y.
write for catalog

Linksmų Švenčių

JUOZAS KAVALIAUSKAS

1601 S. Second Street, Philadelphia, Pa.
Telefonas: DEwey 4-5136

Charles J. Roman Funeral Home

(RAMANAUSKAS)
1113 Mt. Vernon Street, Philadelphia, Pa.
Telefonas: POplar 5-4110

STEPHEN AROMISKIS

(ARMAKAUSKAS)
423 Metropolitan Ave., Brooklyn 11, N. Y.
Tel. EVergreen 7-4335

M. P. BALLAS FUNERAL HOME

ALB. BALTRŪNAS-BALTON
NOTARY PUBLIC Tel. STagg 2-5043

JOSEPH GARSZVA

231 Bedford Avenue, Brooklyn 11, N. Y.
Telefonas: EVergreen 8-9770

August W. Kodis

63-06 Flushing Ave., Maspeth, N. Y.

Tel. Davenport 6-1658

ADVOKATAS

C. A. VOKET

(VOKIETAITIS)

41-40 74th Street
Jackson Heights, N. Y.

Telefonas: NEWton 9-6620

PODAROGIFTS, INC.

IR JŲ SKYRIAI BEI ATSTOVAI
JUNGTINĖSE VALSTYBĖSE
LINKI

LAIMĖS IR SVEIKATOS VISIEMS
PRIETELIAMS IR KLIENTAMS

TAIP PAT SVEIKINA VISUS
SU BESIARTINANČIOMIS ŠVENTĖMIS
IR NAUJAJIAIS METAIS

*****

VISKAS PARDUODAMA PAPIGINTOMIS KAINOMIS
IKI 1969 M. SAUSIO 1 D.

MEDŽIO ISDIRBINIAI:

GINTARINIAI:

BOGORODSKIE
KHOKHLOMA
GUTUL'SKIE

KAROLIAI
AUSKARAI

ETNOGRAFIŠKOS LĖLĖS!
SUVENYRAI -- SAMOVARAI

ŽARIJOMIS SAMOVARAI 4 1/2 IR
5 LITRŲ TALPOS!

LAIKRODĖLIAI POBEDA, VYPEL,
CHAIKA IR KITAI PAVADINIMAI

KAILINĖS KEPURĖS -- KARAKULINĖS,
LAPIŲ KAILIUKŲ IR KITOKIOS

Podarogiffts, Inc.

220 PARK AVE. SOUTH
NEW YORK, N. Y. 10003
212-228-9547

VIENYBĖ

Motery Vienybės prieškalėdinis socialinis pobūvis įvyko Prano Bručo White Horse salėje, Woodhavene, N. Y. Dalyvavo per 50 moterų ir kai kurių vyrų. Programai vadovavo Uršulė Bacey-Bacevičienė, kuri suvaidino ir Kalėdų dieduką. Kalbėjo: Šimėnienė, Andriušis, Daukantas, Krulikas, Arūnas, Lukas, Wallace, o Pivilauskas ir F. Venis padainavo. Pobūvyje dalyvavo ir A. Lukienės viešnia iš Chicagos M. Vasiliauskienė.

Pranas Bručas, A. Vaičiūnas, Ch. Lukašauskas ir grupė amerikiečių buvo nuvykę medžioti prie Delaware Water Gap, Pennsylvania gražiose kalnuose. Parsivežė net 4 briedžius. Jie bus tinkamai paruošti ir sausio pabaigoje bus pateikti svečiams, Bručo White Horse restorane rengiamoj briedienos puotoje.

Rašytojo Stepo Zobarsko novelę „A Woman's Laugh“ angliškai atspausdino The Literary Review, išėinąs 4 kartus į metus.

Birutė Novickienė sukaktuvininkė

Š. m. gruodžio 7 d. Birutė Grigaitytė - Novickienė sulaukė 70 metų amžiaus. Ji gimusi Kupčiūnų k., Šaulių apskr., Lietuvoje.

Birutė Novickienė 1915 m. baigė E. Depreaux gimnaziją Rygoje ir buvo pirmoji moteris (studijavo teisių fakultete), kuri baigė Lietuvos Universitetą Kaune.

Nuo 1920 iki 1924 buvo Lietuvos Steigiamojo Seimo (I ir II seimų) protokolų biuro vedėja, o nuo 1926 iki 1939 Lietuvos kooperacijos banko juriskonsultas.

Plačiai reikėsi moterų veikloje. buvo viena iš Lietuvos Moterų Tarybos steigėjų ir Lietuvos Motinoms ir Vaikams Globoti D-jos sekretorė. Bendradarbiavo: Aušrinėje, Lietuvos Žiniose, Moteris ir gyvenimas, Moteris ir Pasaulis.

Tremtyje, Vokietijoje, veikė Pabaltijo Moterų Taryboje ir šiai organizacijai pirmininkavo nuo 1948 metų iki 1952 m.

Į Ameriką su šeima atvyko 1950 m. Dabar gyvena Ozone Park, N. Y. Nežiūrint sunkios ligos, Birutė

Tokią Birutę Novickienę prisimena visa Lietuva.

gyvai domisi visais lietuviškais reikalais tiek Amerikoje, tiek Lietuvoje, kur ją visi maloniai prisimena.

Juozas Tysliava, kalbėdamas apie Birutę Novickienę, sakydavo:

... Ji buvo viena elegantiškiausių ir protingiausių moterų Lietuvoje...

Birutėi Novickienei Vienybė linki ilgiausių metų!

Dr. Domas Jasaitis pakviestas pagrindiniu kalbėtoju 1969 m. Vasario 16 minėjime Webster salėje. Dr. Jasaitis daug metų gyveno Tampa, Floridoje. Praeitais metais persikėlė į Mount Vernon, N. Y.

Mildred Mitchell (kairėje) viena proga apsilankiusi pas Birutę Novickienę Ozone Park, N. Y.

Linksmų Švenčių ir Laimingų Naujų Metų

LINKIME VISIEMS VIENYBĖS SKAITYTOJAMS, BENDRADARBIAMS, SKELBEJAMS, RĖMĖJAMS, IR VISIEMS GEROS VALIOS LIETUVIAMS!

VIENYBĖS LEIDĖJAI, REDAKCIJA IR ADMINISTRACIJA.

VIRGILIJUS NOREIKA APIE SAVO

Solistas Virgilijus Noreika grįžęs į Vilnių savaitraštyje Literatūra ir Menas rašo apie savo koncertus Kanadoje ir JAV:

„Du mėnesius svečiavausi Kanadoje ir JAV. Lietuviškojo meno mylėtojams pakvietus, sutikau koncertuoti šių šalių miestuose. Pirmasis solinis koncertas (koncertams akompanavo mano žmona) įvyko Toronte. Mat, čia sutikome nuoširdų bičiulį, buvusį dainininką torontiškj Bronių Marijošių (visiems pažįstamo mūsų solisto Romano Marijošiaus brolių), kuris puikiai organizavo ir kitus koncertus Montrealyje, Hamiltone, Londone, padėjo juos surengti JAV miestuose - New Yorke, Chicagoje, Bostone, Dainavau lietuvių liaudies dainas, arijas iš operų. Aišku, labiausiai klausytojus pavergdavo gimtojo krašto melodijos: mačiau ne vieną senyvą vyrą, braukiantį ašarą... Gal būt, nekuklu pačiam vertinti savo koncertus, tačiau beveik visi jie, man regis, patiko tautiečiams - tiek Kanadoje, tiek Amerikoje. Tiesa, buvo ir nepatenkintų balsų. New Yorke mano koncertą piktavo „veiksniai“ - jie, mat, „nepripažino“ manęs, kaip Lietuvos atstovo... Tačiau daugelis tautiečių jau žino visą tiesą apie Tarybų Lietuvą, domisi jos menu.

Aplankiau keletą operos spektaklių New Yorke ir Chicagoje. Susipažinau su mūsų tautiečių gyvenimu, jų visuomenine-kultūrine veikla. Maloniai nustebino daugelis lietuvių išėivių, kurie šiandien garsūs ne tik lietuviškų teatrų scenose,

KONCERTUS KANADOJE IR JAV

Pranas Bručas (dešinėje, kalbasi su solistu Virgilijum Noreika priėmimo, kuris įvyko V. Belecko restorane. P. Bručas labai daug padėjo, kad V. Noreikos koncertas Brooklyn Academy of Music gerai pavyktų.

bet plačiai žinomi ir visoje Amerikoje. Gerą vardą pelnė puikus tenoras Stasys Baras-Baranauskas ir jo kolega, buvęs Chicago operos solistas Jonas Vaznelis. Paminėtinas gabus dainininkas A. Vokietaitis, šiuo metu dainuojantis Chicago operoje. O kiek dar daug lietuvių išėivių darbuojasi, nebedami senyvo amžiaus. Ypač miela buvo pažintis su profesorium

Juozu Žilevičium, vienu iš lietuviškos operos kūrėjų. Šis nenuilstantis dirigentas, kompozitorius ir muzikos istorikas emigracijoje dirbo svarbų darbą. Chicagoje jis organizavo stambų Lietuvos muzikologijos archyvą.

Atsisveikinau su Amerika neilgam - iki sekančių metų: turiu pasiūlymą dainuoti vieną sezoną Bostono operoje.

Dail. Vytautas Jonynas buvo iškviestas į Vatikaną pasitarti lietuviškų koplyčių įrengimo reikalais.

Bronė Spūdienė švenčių proga nuvykusi į Floridą, siunčia sveikinimų.

Dabar jau pats laikas atnaujinti Vienybės prenumeratą 1969 metams. Vienybė ypač prašo skaitytojus atsilyginti už prenumeratą, kurie dar nėra apmokėję už 1968 m. Esama ir tokių, kurie Vienybei skolingi už keletą metų. Toks skaitytojų delsimas labai apsunkina laikraščio leidimą. Prenumerata metams \$7.00. Prenumeratos siunčiamos: **Vienybė, 192 Highland Blvd., Brooklyn, N. Y. 11207.**